Hukuk Bölümü 2011/154 E. , 2011/215 K.

- 1989 YILINDA BULGARISTAN'DAN GELEN DAVACI TARAFINDAN, DEVLET BAKANLIĞI'NCA 1990 YILINDA BAŞLATILAN PROJE KAPSAMINDA GÖÇMEN KONUTLARINDAN BIRINE SAHIP OLABILMEK IÇIN KATKI PAYI YATIRILARAK ILGILI FORM DOLDURULUP VERILDIĞI HALDE, TAAHHÜT EDILEN KONUTUN TESLIM EDILMEDIĞI ILERI SÜRÜLEREK AÇILAN TAZMINAT DAVASININ, ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI HK.

  - İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU (2577) Madde 2
  - İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU (2577) Madde 10

"İçtihat Metni"

Davacı : A.S.

Vekili : Av. S.T.

Davalı : Başbakanlık

Vekili : Av. N.Ş.

O L A Y : Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile 1989 yılında Bulgaristandan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımız için İstanbul ilinde yapılması öngörülen konutlara müracaat eden davacının, konutunun 1993 yılında teslimi taahhüt edilmesine rağmen halen teslim edilmemesi nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararında tazmin edilmesi istemiyle davalı idareye başvuruda bulunmuştur.

Davalı idarece davacının başvurusu reddedilmiştir.

Söz konusu bu ret işlemlerinin iptali ile maddi zararın şimdilik 1,00 TL lik kısmının zararın meydana geldiği 1993 yılından itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte tazmini istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı Başbakanlık Toplu Konut idaresi Başkanlığının savunma dilekçesinde idari davaya konu olabilecek idari bir işlemin, karar veya idari sözleşmenin bulunmadığı, dolayısıyla uyuşmazlığın görüm ve çözümünde adli yargı yerlerinin görevli olduğu önesürülmüştür.

İSTANBUL 8. İDARE MAHKEMESİ; 7.6.2010 gün ve E:2009/1852 sayı ile, davanın Yüksek Planlama Kurulu kararı ile Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımız için İstanbul ilinde yapılması öngörülen konutlara müracaat eden davacının, konutunun 1993 yılında teslimi taahhüt edilmesine rağmen halen teslim edilmemesi nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararın da tazmin edilmesi istemiyle yaptığı başvurusunun, zımnen reddine ilişkin davalı idare işleminin iptali ile maddi zararının şimdilik 1,00 TL'lik kısmının zararın meydana geldiği 1993 yılından itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açıldığı, bu durumda, davacının başvurusunun 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamında yapılmış bir başvuru olduğu, bu başvuruya davalı idarece verilen cevabın da 2577 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen 2. maddesi kapsamında bir idari işlem olduğu, bakılan davanın da iptal ve tam yargı davası niteliğinde bir dava olduğu, dolayısıyla idare mahkemelerinin görev alanına girdiği sonucuna varıldığı gerekçesiyle davalı idarenin görev itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı idare vekilinin süresi içerisinde verdiği olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması yolundaki dilekçesi üzerine dava dosyası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; 1989 yılında Bulgaristan'dan gelen davacı tarafından, Devlet Bakanlığı'nca başlatılan proje kapsamında göçmen konutlarından birine sahip olabilmek için T.C. Emlak Bankasına 2.500.000 lira katkı payı yatırdığı halde, taahhüt edilen konutun teslim edilmediği ileri sürülerek davanın açıldığı, 26.9.2006 gün ve 26301 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5543 sayılı ıskan Kanunu'nun 48. maddesi gereği yürürlükten kaldırılan 14.6.1934 gün ve 2510 sayılı iskan Kanunu'nun Ek 33. maddesinde (Ek madde: 16/06/19893583/1 md.), "Bulgaristan'dan göçe zorlanarak 01/01/1984 tarihinden sonra Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişiler 14/06/1934 tarihli ve 2510 sayılı Kanun hükümlerine göre Türk kültürüne bağlı serbest veya iskanlı göçmen sayılır ve bunlar hakkında mezkur Kanunda hüküm bulunmaması halinde 17/03/1982 tarihli ve 2641 sayılı Kanun hükümleri (2 nci, 3 üncü, 4 üncü ve 5 inci maddeler hariç) kıyasen uygulanır" ve Ek 34. maddesinde (Ek madde: 27/05/1992 - 3805/1 md.), "Başbakan, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulup, Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişilerle ilgili olarak 2510 sayılı ıskan Kanunu çerçevesinde yapılacak işlemler ile alınacak kararların genel koordinasyonu ve bu kişiler için yapılmakta olan veya yapılacak konutların proje, yapım, kontrol ve hak sahibi seçimi, bu taşınmazların hak sahiplerine dağıtım, kişiler adına temlik ve tapuda tescil ile borçlandırma konularında bir Bakanı görevlendirebilir. Görevli Bakan, bu Kanun çerçevesinde kendisine tanınan yetkisini valilere devredebilir" hükmü yer aldığı, diğer taraftan, 26.9.2006 tarihinde yürürlüğe giren 19.9.2006 gün ve 5543 sayılı ıskan Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (1). fıkrasında, Başbakan'ın, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulup, Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişilerle ilgili olarak bu Kanun çerçevesinde yapılacak işlemler ile alınacak kararların genel koordinasyonu ve bu kişiler için yapılan veya yapılacak konutların proje, yapım, kontrol ve hak sahibi seçimi, tahsis ve dağıtımı, kişiler adına temlik ve tapuda tescili ile borçlandırma konularında Toplu Konut İdaresi Başkanını görevlendirebileceği belirtilmiş, (5). fıkrasında, "Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulup, Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişilere yaptırılan konutlardan almak üzere müracaat ederek para yatıranlardan konut sahibi olamayanların, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde müracaat etmeleri halinde yatırdıkları bedel, yatırıldıkları tarihten itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte kendilerine ödenir. Görülmekte olan davalar da bu hükme göre sonuçlandırılır. (Anayasa Mahkemesinin 23/11/2006 tarihli ve E.: 2006/152, K.: 2006/34 sayılı (Yürürlüğü Durdurma) Karan ile; bu fıkranın ikinci tümcesinin, Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunduğu ve uygulanması halinde sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların doğabileceği gözetilerek esas hakkında karar verilinceye kadar yürürlüğünün durdurulması hüküm altına alınmıştır.) Süresi içerisinde müracaat etmeyen soydaşların yatırmış oldukları bedel, göçmen konutları hesabına gelir kaydedilerek toplanmış bulunan paralar bu şekilde tasfiye edilir. Bu fıkra hükümlerini uygulamaya ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmaya Toplu Konut idaresi Başkanlığı yetkilidir" düzenlemesinin yer aldığı, göçmen konutlarının dağıtım esas ve prensiplerini belirlemek için hazırlanan Yönerge ile, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın konut sahibi yapılacağı duyurulmuş, davacı, bu konutlardan birine sahip olabilmek için T.C. Emlak Bankasına 2.500.000 lira katkı payını yatırarak, göçmen konutları için talep başvurusunda bulunduğu halde konut sahibi olamadığı, Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında,

idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları idari dava türleri arasında sayıldığı, dava konusu uyuşmazlığın, davalı idare ile davacı arasındaki ilişkinin kamu otoritesine ve yetkisine dayalı, tek yanlı ve resen yapılan idari işlem ve eylemden kaynaklanmadığı, bir özel hukuk ilişkisi olduğu anlaşıldığından; söz konusu özel hukuk ilişkisinden doğan zararın giderilmesi istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli bulunduğu, bu nedenle, 2547 sayılı Yasanın 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

Başkanlıkça 2247 sayılı Yasanın 13. maddesinin 3. fıkrasına göre Danıştay Başsavcısının da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımıza Devlet Bakanlığı Organizatörlüğünde yatırılan konutların dağıtımına dair prensipleri belirleyen Yönergenin 2'nci maddesinin (B) fıkrasında, hak sahibi olanlar arasında öncelik ve puan sıralamasının bu Yönergenin 5'inci ve 6'ncI maddelerinde açıklanan esaslara göre yapılacağı, 5'inci maddesinin (E) fıkrasında, konut bedelinin 2.500.000- TL sini peşin ödenerek müracaat edenlerin 5 inci derecede tahsis önceliği alacakları, 4 üncü derecede tahsis önceliğinden artmış konutların 5 inci derecede tahsis önceliği olanlara tahsis edileceği, müracaatçı sayısı konut sayısından çok olursa 5 inci bölümde yazılı puanlama esaslarına göre sıralamaya konulacağı ve eşit puanlar arasında kur'a çekileceği; 7 nci maddesinin (B) fıkrasında, inşaat bedelinin tamamını ödemeyen ve bakiye borcunu 10 yıl taksite bağlanan şahıslarca Banka ile borçlanma sözleşmesi imzalanacağı ve daha sonra konut üzerinde bakiye borç ipotek devam etmek kaydıyla tapu devir işlemi yapılacağının öngörüldüğü; uyuşmazlığın konusunun yönerge ile Bulgaristan'dan gelen soydaşların konut sahibi yapılacağının duyurulması üzerine, davacının bu konutlardan birine sahip olabilmek için 1991 yılında T.C. Emlak Bankasına 2.500.000.- TL katkı payını yatırmasına rağmen konut sahibi olamadığı davalı idare ile davacı arasında yukarıda açıklanan biçimde kurulan ilişki, bir özel hukuk ilişkisi olduğu, bu ilişkiden doğan zararın ise, kamu idaresinin tek yanlı işlem ve eylemlerinden değil; sözleşmeden doğmuş bulunduğundan; giderilmesi için açılan davanın görüm ve çözümünün Adli Yargıya ait bulunduğu, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan başvurunun kabulü gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 3.10.2011 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, davalı vekilinin anılan Yasanın 10. maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nca 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşıldığından ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet AKKAYA'nın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

26.9.2006 gün ve 26301 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5543 sayılı ıskan Kanunu'nun 48. maddesi gereği yürürlükten kaldırılan 14.6.1934 gün ve 2510 sayılı iskan Kanunu'nun Ek 33. maddesi (Ek madde: 16/06/1989-3583/1 md.), "Bulgaristan'dan göçe zorlanarak 01/01/1984 tarihinden sonra Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişiler 14/06/1934 tarihli ve 2510 sayılı Kanun hükümlerine göre Türk kültürüne bağlı serbest veya iskanlı göçmen sayılır ve bunlar hakkında mezkur Kanunda hüküm bulunmaması halinde 17/03/1982 tarihli ve 2641 sayılı Kanun hükümleri (2 nci, 3 üncü, 4 üncü ve 5 inci maddeler hariç) kıyasen uygulanır" ve Ek 34. maddesi (Ek madde: 27/05/1992 - 3805/1 md.), "Başbakan, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulup, Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişilerle ilgili olarak 2510 sayılı iskan Kanunu çerçevesinde yapılacak işlemler ile alınacak kararların genel koordinasyonu ve bu kişiler için yapılmakta olan veya yapılacak konutların proje, yapım, kontrol ve hak sahibi seçimi, bu taşınmazların hak sahiplerine dağıtım, kişiler adına temlik ve tapuda tescil ile borçlandırma konularında bir Bakanı görevlendirebilir.

Görevli Bakan, bu Kanun çerçevesinde kendisine tanınan yetkisini valilere devredebilir" denilmiştir.

Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımıza Devlet Bakanlığı organizatörlüğünde yaptırılan konutların dağıtımına dair prensipleri belirleyen Yönergenin "Amaç" başlıklı 1. maddesinde, Bulgaristan Hükümetinin uyguladığı asimilasyon politikası neticesinde zorunlu göçe tabi tutularak Ülkemize gelen soydaşlarımızı kendilerine ait birer konut sahibi yapmak amacıyla Devlet Bakanlığı (Sn. Mehmet Çevik) organizatörlüğünde inşa ettirilmekte olan konutların dağıtım esas ve prensiplerini belirlemek için hazırlandığı, "Genel Esaslar" başlıklı 2. maddesinin (B) fıkrasında, hak sahibi olanlar arasında öncelik ve puan sıralamasının bu Yönergenin 5 ve 6. maddelerinde açıklanan esaslara göre yapılacağı, "Tahsis Öncellik Sırası" başlığını taşıyan 5. maddesinin (E) fıkrasında, konut bedelinin 2.500.000.-TL sini peşin ödeyerek müracaat edenlerin 5. derecede tahsis önceliği alacakları, 4. derecede tahsis önceliğinden artmış konutların 5.derecede tahsis önceliği olanlara tahsis edileceği, müracaatçı sayısı konut sayısından çok olursa 5. bölümde yazılı puanlama esaslarına göre sıralamaya konulacağı ve eşit puanlar arasında kur'a çekileceği, "Puan Öncelik Sırası" başlığını taşıyan 6. maddesinde, puanlamanın nasıl yapılacağı belirtilmiş, "Tapu Değeri ve Temlik Cetvelleri" başlığını taşıyan 7. maddesinin (B) fıkrasında, inşaat bedelinin tamamını ödemeyen ve bakiye borcunu 10 yıl taksite bağlatan şahıslarca Banka ile borçlanma sözleşmesi imzalanacağı ve daha sonra konut üzerinde bakiye borç ipotek devam etmek kaydıyla tapu devir işlemi yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Öte yandan; 26.9.2006 tarihinde yürürlüğe giren 19.9.2006 gün ve 5543 sayılı iskan Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (1). fıkrasında, Başbakan'ın, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulup, Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişilerle ilgili olarak bu Kanun çerçevesinde yapılacak işlemler ile alınacak kararların genel koordinasyonu ve bu kişiler için yapılan veya yapılacak konutların proje, yapım, kontrol ve hak sahibi seçimi, tahsis ve dağıtımı, kişiler adına temlik ve tapuda tescili ile borçlandırma konularında Toplu Konut idaresi Başkanını görevlendirebileceği belirtilmiş, dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan Türkiye'ye gelerek yerleşmek isteyen Türk soylu kişilere yaptırılan konutlardan almak üzere müracaat ederek para yatıranlardan konut sahibi olamayanların, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde müracaat etmeleri halinde yatırdıkları bedelin, yatırıldıkları tarihten itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte kendilerine ödenir. Görülmekte olan davalar da bu hükme göre sonuçlandırılır. (Ana. Mah'nin 24/09/2008 tarihli ve E.: 2006/158, K.: 2008/150 sayılı Kararı ile; 19.9.2006 günlü, 5543 sayılı iskan Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (5) numaralı fıkrasının;

A- "...yatırdıkları bedel, yatırıldıkları tarihten itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte kendilerine ödenir. Görülmekte olan davalar da bu hükme göre sonuçlandırılır." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

İptal edilen bölümü nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan kalan bölümünün de 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve

Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, karar verilmiştir.) Süresi içerisinde müracaat etmeyen soydaşların yatırmış oldukları bedel, göçmen konutları hesabına gelir kaydedilerek toplanmış bulunan paralar bu şekilde tasfiye edilir. Bu fıkra hükümlerini uygulamaya ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmaya Toplu Konut İdaresi Başkanlığı yetkilidir" düzenlemesi yer almıştır.

Yukarıda sözü edilen Yönerge ile, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın konut sahibi yapılacağı duyurulmuş, davacı, bu konutlardan birine sahip olabilmek için T.C. Emlak Bankasına 2.500.000.-TL katkı payını yatırarak, göçmen konutları için talep başvuru formunu doldurup vermiş, ancak, konut sahibi olamamıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Ancak, olayda, davalı idare ile davacı arasındaki ilişkinin özel hukuk ilişkisi olduğu, taraflar arasındaki bu ilişkinin, kamu otoritesine ve yetkisine dayalı, tek yanlı ve resen yapılan idari işlem ve eylemden kaynaklanmadığı anlaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, bu ilişkiden doğan zararın giderilmesi istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunduğundan, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının başvurusunun kabulü ile idare Mahkemesince verilen görevlilik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile İstanbul 8. İdare Mahkemesi'nin 7.6.2010 gün ve E:2009/1852 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 3.10.2011 gününde Üye Sıddık YILDIZ'ın KARŞIOYU ve OYÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.